

GUVERNUL
ROMÂNIEIINSTITUTUL PENTRU
STUDIAREA PROBLEMELOR
MINORITĂȚILOR NAȚIONALE400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

Bereznay, András: *Erdély történetének atlasza [Atlas istoric al Transilvaniei]. Somorja: Méry Ratio, 2011.*

Abstract. Atlasul reprezintă prima lucrare de acest gen care este focalizată exclusiv pe Transilvania și oferă posibilitatea de a parcurge istoria ei preponderent cu ajutorul hărților. Având în vedere atenția sporită și contestările din partea maghiară și română referitoare la istoria Transilvaniei, lipsa unui atlas istoric critic și cuprinzător este cu atât mai mult surprinzătoare. Autorul atlasului răspunde acestei lacune printr-o colecție de hărți care acoperă circa trei milenii, începând cu prezentarea culturilor arheologice ale căror apartenență etnică este deja cunoscută. Din cauza lipsei surselor adecvate, prima treime a acestei perioade lungi este abordată într-un cadru mai general, dar perioada de la începuturile statalității până în zilele noastre este reprezentată în amănunt. Scopul declarat al autorului este de a oferi specialiștilor și publicului nevizat (astfel fiind potrivit și ca material didactic) un atlas care face posibilă cunoașterea proceselor și problemelor centrale din istoria Transilvaniei prin intermediul hărților, iar unde o reprezentare vizuală este insuficientă, cu ajutorul textelor explicative. Cele 106 de hărți succesive sunt construite într-un mod menit să ofere o înțelegere coerentă a proceselor, incluzând cât mai multe detalii posibile, dintre care unele reprezentări fiind chiar inedite. Dintre temele principale putem aminti următoarele: dominație, administrație, economie, compoziția etnică și relații interetnice, biserici, cultură, știință și educație.

Kovács, Sándor: *Angolszász–magyar unitárius érintkezések a 19. században [Relațiile unitariene anglo-maghiare în secolul al XIX-lea]. Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület, (ETF 269), 2011.*

Abstract. Biserica unitariană din Transilvania a luat naștere în timpul reformei din secolul al XVI-lea, reprezentând aripa radicală a acestei mișcări. Unitarianismul englez nu are rădăcini atât de timpurii, dar începând de la formarea primei structuri bisericești (Londra, 1774) și pînă în prezent, cele două comunități au conlucrat și colaborat în bună înțelegere; de fapt, unitarienii din Transilvania intrând în comuniune cu cei din Anglia și din Statele Unite ale Americii deja la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Aceste relații, deși la prima vedere par să fi avut un caracter strict confesional, acoperă un spectru mult mai larg. Corespondența unitariană anglo-maghiară, jurnalele și impresiile de călătorie reflectă că aceste relații au avut un efect nu numai în dezvoltarea dogmatică și socială a bisericilor implicate, dar și în propagarea culturii și limbii engleze, ceea ce a influențat și sporit cunoștințele despre literatura și în general cultura engleză, precum și cunoștințele despre istoria și cultura transilvăneană în Anglia și Statele Unite.

Virág, György: *Napló 1988–2004. [Jurnal, 1988–2004]. Csíkszereda: Pro-Print Könyvkiadó, 2011.*

Abstract. Jurnalul reprezintă o lucrare unică de acest gen, precum nu știm dacă mai există vreun jurnal cu înregistrări zilnice din ultimele două decenii făcute de către un politician maghiar din România. Autorul a fost dactilografii memoriiilor, petițiilor lui Károly Király în anii '70, inginer electrician, a ocupat funcție de conducere la o cooperatie de producție meșteșugărească, apoi în 1989 lider al Consiliului județean Mureș al Frontului Salvării Naționale. Ca politician UDMR, în perioada 1993–2000, a fost vicepreședintele Consiliului județean, iar în perioada 2000–2004, președintele acestui organ.

Jurnalul poate fi considerat de importanță deosebită sub trei aspecte. Pe de o parte, datorită înregistrărilor referitoare la evenimentele de la Târgu Mureș de după 1989, când în urma schimbărilor componenței etnice și pozițiilor politice s-a dat o luptă între forțele politice române și maghiare pentru conducerea județului și a orașului. Pe de altă parte, urmărind funcționarea organizației locale a UDMR găsim informații referitoare la funcționarea organizației politice și schimbările în domeniul alegerii liderilor. Este important de subliniat aici, că înregistrările au fost făcute zilnic, astfel că nu este vorba de evaluări ulterioare. În final, putem cunoaște o carieră care apare frecvent în viața publică maghiară din Transilvania: socializarea politică a unui inginer, frământările de familie și intelectuale.

Zsemlyei, Borbála: *Kicsinyítő képzők az erdélyi régiségben* [Sufixele diminutive ale limbii vechi din Transilvania]. Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület, (ETF 268), 2011.

Abstract. Sufixele diminutive constituie o grupă aparte a afixelor denominative. Rolul lor constă nu în formarea unor cuvinte noi, ci în nuanțarea semnificațiilor cuvintelor – astfel ele nu pot fi numite sufixe tipice. Formarea, respectiv apariția lor, își are rădăcina în atitudinea vorbitorilor, respectiv în necesitatea de a evita monotonia folosirii aceluiași expresii. Particularitatea diminutivelor se regăsește în caracterul lor ludic. Astfel, diminutivele apar în majoritatea limbilor ca un mod de exprimare a sentimentelor, dar frecvența, productivitatea și sistematizarea lor diferă în funcție de fiecare limbă.

Scopul acestei lucrări este acela de a descrie sistemul sufixelor diminutive existente în limba maghiară folosită în Transilvania, în perioada secolelor XVI–XIX, precum și stabilirea regulilor de sufixare, descrierea trăsăturilor morfologice, sintactice, morfopragmatice, prezentarea caracteristicilor sociolingvistice și geolingvistice. Analiza s-a făcut pe baza materialului inclus în dicționarului *Erdélyi magyar szótörténeti tár/Dicționarul istoric al lexicului maghiar din Transilvania/Historisches Wörterbuch des siebenbürgisch-ungarischen Wortschatzes*.

▪ reviste, articole

Babeș, Alina: Primii israelieni de origine Română. *Sfera Politicii*, Vol. XIX, Nr. 5 (159), mai 2011, pp. 90-99.

Abstract. Subiectul acestei lucrări este emigrarea evreilor din România în Israel. Aliaua evreilor din România a fost la fel de importantă pentru guvernele și structurile instituționale din Israel și România. Studiul prezintă portretul sociologic al evreilor din România care au solicitat emigrarea în 1949, fiind bazat pe informații sustrate din scrisorile de solicitare a emigrării adresate Legației Israeliene din București. Aceste documente pot fi consultate la fondul Elenbogen, Arhiva Centrului pentru Studierea Istoriei Evreilor din România, Universitatea Ebraică din Ierusalim. Variabilele cele mai importante, procesate în SPSS pentru o analiză cantitativă sunt următoarele: vârsta/data nașterii, sex, starea civilă, deportare, domiciliu, profesie. Analiza s-a făcut luând în considerație persoanele emigrate și membrii familiei lor.

Un portret general al persoanelor care au solicitat emigrarea ar fi următorul: bărbat, cu vârsta cuprinsă între 40–50 de ani, căsătorit, cu unul sau doi copii, trăiește într-un oraș din Moldova, posibil supraviețuitor al lagărelor de deportare din Transnistria. Activitatea sa este, predominant, calificată. Vârstele copiilor sunt sub 18 ani și trăiesc în Israel. Locații similare apar în cazul fraților și soriilor. Portretul soției nu prezintă prea multe diferențe. Motivele principale pentru emigrare sunt următoarele: reunificarea familiei și situația grea de trai în România, agravată de traiul în singurătate. Ultimul motiv este menționat mai ales de către persoanele rămase văduve în urma deportărilor.

Articolul este disponibil pe pagina web a revistei *Sfera Politicii*: [<http://www.sferapoliticii.ro>].

▪ proiecte, rapoarte de cercetare

Program de formare *Bilingvism în administrațiile locale publice*, 10–27 mai, județul Mureș

Descriere. În perioada 10–27 mai, Asociația Mișcarea Angajament Civic (CEMO) a derulat un program de formare pentru funcționarii din administrația locală (primari, viceprimari, consilieri locali și notari) în diferite microregiuni din județul Mureș. Programul a avut ca scop, pe de o parte conștientizarea importanței utilizării limbii materne în administrația publică locală, pe baza prevederilor Legii administrației publice locale, nr. 215/2001, pe de altă parte popularizarea aplicării formularelor bilingve. Programul de formare a fost finanțată de Fondul „Bethlen Gábor” din Ungaria. Facilitatorii au fost trainerii din partea CEMO, un lingvist din cadrul Universității Babeș-Bolyai, precum și un sociolog de la Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale.

Facilitatorii, prin intermediul unor module teoretice și practice, au prezentat cadrul legal care permite utilizarea limbilor minorităților, au subliniat importanța utilizării limbii maghiare în procesul administrativ și au trecut în revistă situația actuală a utilizării limbii maghiare și a bilingvismului la nivelul administrațiilor locale.

Programul de formare, precum și analiza situației actuale, s-a concentrat pe două tipuri de comunicare, bilingvismul în limbajul oral și scris, examinând trei arii de comunicare: comunicarea dintre cetățeni și instituțiile administrației publice locale, comunicarea instituțiilor de stat cu cetățenii, precum și formele de comunicare utilizate între instituțiile de stat. Ca urmare a acestor analize s-a constatat că comunicarea bilingvă în cazul limbajului vorbit este aplicată în localitățile unde există o majoritate a populației maghiare, și este definită de numărul funcționarilor publici care vorbesc limba maghiară. Comunicarea în scris este derulată exclusiv în limba română, cu excepția unor documente cu caracter informativ, care sunt afișate în format bilingv; ca atare, prevederile Legii 215/2001 sunt aplicate parțial. Motivele acestor practici sunt necunoașterea legislației, lipsa unei metodologii uniforme care ar fi menită să reglementeze bilingvismul în instituțiile de stat, precum și lipsa fondurilor necesare aplicării prevederilor referitoare la folosirea limbii minorităților naționale.

Proiect transfrontalier European, National and Regional Identity – Theory and Practice (ENRI)/Európai, Nemzeti és Regionális Identitás – elmélet és gyakorlat/ Identitate europeană, națională și regională – teorie și practică (2009–2011)

Descriere. În perioada 30–31 mai 2011, s-a încheiat la Oradea și Debrecen proiectul de cercetare în cooperare transfrontalieră ENRI, finanțat prin Programul de Cooperare Transfrontalieră Ungaria–România 2007–2013 din Fondul European de Dezvoltare Regională și fonduri guvernamentale. În cadrul proiectului demarat în noiembrie 2009 au cooperat cinci echipe de cercetare din cadrul a trei universități: Universitatea Creștină Partium din Oradea (UCP) ca lider de proiect, Universitatea din Oradea (UO) și Universitatea din Debrecen (UD). Echipele de cercetare au studiat problematica interacțiunii diferitelor tipuri de identități, combinând perspectivele și metodologia filosofiei și sociologiei contemporane.

În martie 2011, s-a organizat la Oradea, în cadrul proiectului, o conferință internațională la care au ținut prelegeri în jur de 100 de participanți din diferite colțuri ale lumii. Volumul care conține materialele conferinței a apărut recent la editura Universității din Oradea.

La sfârșitul lunii mai, un eveniment dublu a marcat finalizarea proiectului. În data de 30 s-a ținut la Universitatea Creștină Partium din Oradea o conferință de încheiere unde s-au prezentat rezultatele proiectului, iar în data de 31 s-a organizat la partenerul din Debrecen o lansare de volume, unde s-au prezentat publicațiile care au apărut în cadrul proiectului.

▪ simpozioane, conferințe, mese rotunde, workshop-uri

Conferința internațională Az európai jog aktuális kérdései/Problemele actuale ale dreptului european, 6–7 mai 2011, Cluj-Napoca

Descriere. Conferința a fost organizată de către Catedra de științe juridice și Catedra de studii europene ale Universității Sapientia din Cluj-Napoca, Centrul Cultural Județean Harghita și Asociația Forum Juris, cu sprijinul financiar al Fundației „Bethlen Gábor Alap”, Asociația ErGo, Fundația „Communitas Alapítvány” și Societatea Civilă de Avocați Veress&Schulleri. Tematica conferinței a acoperit diferite domenii ale dreptului european (drept public, drept procesual civil, dreptul afacerilor, drept penal) printre care și drepturile minorităților. Lucrările prezentate în cadrul celor două secțiuni intitulate *Drepturile minorităților și politici minoritare* (I, II) sunt următoarele: *Legea privind folosința limbilor din Slovacia: provincialism și afaceri* dr. Csongor István Nagy (Szeged); *Minorități naționale și autonomie culturală (despre proiectul de lege privind statutul minorităților naționale)* de dr. Attila Varga (Cluj-Napoca); *Minoritatea română în Uniunea Europeană – punct de vedere juridic* de dr. Judit Mária Tóth (Szeged); *Tratatul de la Lisabona și problematica drepturilor minorităților naționale* de Tihamér Czika (Pécs); *Societatea civilă minoritară maghiară din România și Slovacia* de Tünde Székely (Cluj-Napoca), *Diaspora – interpretări – politici publice* de dr. Barna Bodó, (Cluj-Napoca); *Politici educaționale și dilemele acestora în învățământul superior maghiar din Transilvania* de dr. Márton Tonk (Cluj-Napoca); *Politici culturale comuniste în lumina învățământului artistic maghiar din Transilvania între 1944–1950* de dr. János Kristóf Murádin (Cluj-Napoca).

Programul conferinței în limba maghiară și română poate fi consultat pe pagina web a Universității Sapientia:

[<http://jog.sapientia.ro/hu/konferenciak-rendezvenyek/az-europai-jog-aktualis-kerdesei>],

[<http://drept.sapientia.ro/ro/conferinte-evenimente/problemele-actuale-ale-dreptului-european>].

Conferința internațională *Szórvány és nemzetépítés* [Diaspora autohtonă și națiunea], 13–14 mai 2011, Timișoara

Descriere. Conferința *Diaspora autohtonă și națiunea* (mai exact „nation-building”) a fost organizată de către Szórvány Alapítvány/Fundația Diaspora (Timișoara) pornind de la ideea că este necesară o distincție, atât pe plan teoretic, cât și politic, între comunitățile de minorități care trăiesc în bloc și cele în diasporă, respectiv între diaspora autohtonă/tradițională și cea formată datorită migrației voluntare. Față de comunitățile care trăiesc în bloc, diaspora autohtonă constituie un grup mult mai vulnerabil din punctul de vedere al tendințelor de asimilare. Cunoașterea temeinică a cauzelor și condițiilor care stau la baza acestor procese constituie în sine un subiect de interes științific, dar pe lângă aceasta reprezintă și o condiție a strategiilor guvernamentale corespunzătoare în vederea consolidării acestor comunități.

Pentru a acoperi și lega ambele dimensiuni ale problematicii, dimensiunea științifică și cea politică, la această conferință au luat parte cercetători (antropologi, sociologi, politologi și psihologi), precum și reprezentanți ai sferei politice și civile din România, Ungaria, Slovacia și Serbia. Prezentările și discuțiile au fost focalizate pe diasporile autohtone maghiare din Europa Centrală și de Est.

Programul conferinței (în limba maghiară) poate fi accesat pe pagina web a Fundației Diaspora:

<http://www.diasporatm.ro/hu/napirenden/szovany-es-nemzetepites-konferencia/>.

Conferința internațională *București–Zürich–Paris–Tel Aviv: Avangardiști români și evrei în spațiul cultural românesc/Bucharest–Zürich–Paris–Tel Aviv: Romanian and Jewish Avant-gardists in the Romanian Cultural Milieu*, 26-27 mai 2011, București

Descriere. În perioada 26-27 mai 2011, s-a desfășurat la sediul Bibliotecii Academiei Române (București) conferința anuală internațională a Centrului de Studii Ebraice „Goldstein Goren” al Universității din București, intitulată *București–Zürich–Paris–Tel Aviv: Avangardiști români și evrei în spațiul cultural românesc*. Manifestarea, organizată în parteneriat cu Biblioteca Academiei Române, Institutul Cultural Român și Ambasada Elveției la București, a reunit peste 20 de specialiști din 4 țări, care au prezentat informații noi și materiale foto inedite. Lucrările conferinței s-au desfășurat în cinci sesiuni, intitulate: „*Insurecția de la Zürich*”–*avangardiști români la „Cabaret Voltaire”*, *Dimensiunea evreiască a avangardei din România*, *Politică, religie și artă în avangarda românească*, *Marcel Iancu: fațetele unui avangardist complex*, *Expresiile literare și existențiale ale avangardei*. Lucrările vor fi publicate în revista anuală a Centrului de Studii Ebraice „Goldstein Goren”, *Studia Hebraica*.

Sesiunea anuală a Comisiei de istorie a orașelor din România: *Viața cotidiană urbană*, 27–29 mai 2011, Brăila

Descriere. În intervalul 27–29 mai 2011, la Muzeul Brăilei din Brăila, a avut loc sesiunea anuală a Comisiei de istorie a orașelor din România (CIOR) cu titlul *Viața cotidiană urbană*. CIOR este un organism subordonat Secției de Științe Istorice și Arheologice a Academiei Române și afiliat la Comisia Internațională pentru Istoria Orașelor, iar organizarea științifică a acestor sesiuni este asigurată de Institutul de cercetări socioumane din Sibiu. Cu tematici direct relevante pentru cercetarea istoriei minorităților din România, a fost prezentată lucrarea *Aspectele vieții cotidiene din Oradea interbelică* de Ion Zainea și Gabriel Moisa, iar din partea ICSU Sibiu au participat dr. Maria Emilia Țiplic cu lucrarea *Considerații privind locuințele patricienilor din principalele orașe ale Transilvaniei (sec. XIV–XV)* și dr. Vasile Ciobanu cu studiul *Viața culturală cotidiană a germanilor din Sibiu în anii interbelici*.

Serie de prelegeri susținute de Prof. dr. Rabbi Yaakov Elman, 30-31 mai 2011, București

Descriere. În perioada 30-31 mai 2011, Centrul de Studii Ebraice „Goldstein Goren” al Universității din București a organizat la Sala de Consiliu a Facultății de Litere o serie de două prelegeri susținute de Prof. dr. Rabbi Yaakov Elman de la Yeshiva University, New York: *Ce diferențiază rabinii și literatura talmudică de legislația și codurile legale romane și sasaniene?* (30 mai 2011) și *O comparație între istoria intelectuală rabinică și cea zoroastriană* (31 mai 2011). Absolvent al New York University (BA), Columbia University (MA) și City College of the City University of New York (PhD), Yaakov Elman este profesor de istorie evreiască și studii iudaice la Yeshiva University New York și la Centrul de Studii Iudaice al Harvard University. Prof. Elman este un specialist de talie internațională în materie de Talmud și legea iudaică.

▪ despre buletinul informativ *Noutăți*

Lucrările științifice recent apărute și evenimentele de importanță majoră în domeniul cercetării minorităților naționale din România incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea lui sunt rugați să ne contacteze la adresa centru.doc@ispmn.gov.ro. Cei care nu doresc să primească acest buletin informativ sunt invitați să ne contacteze în acest sens.

Informații detaliate în legătură cu proiectul *Noutăți în cercetarea minorităților naționale din România* și numerele anterioare ale buletinului informativ se găsesc pe pagina de internet ISPMN [<http://ispmn.gov.ro/>].